

Het onderwijs door de jaren heen

Openbaar Onderwijs in Westernieland

Zoals thans het onderwijs een onderwerp van aanhoudende zorg is van de regering, zo was hij het vroeger van de kerk. Met de Revolutie van 1795 kwam aan het aan de kerk toevertrouwen van het onderwijs in beginsel een einde, al duurde het nog tientallen jaren voordat de school van het dorp in beheer kwam bij de burgerlijke gemeente. In 1801 kwam de eerste schoolwet tot stand. De school was een algemene school. Een bijzondere school had de toestemming van de overheid nodig. In 1803 reeds werd opnieuw een schoolwet aangenomen, die eveneens weer spoedig werd vervangen door die van 1806. Deze wet heeft grote invloed gehad op het onderwijs en heeft bestaan tot 1857.

Het onderwijs moest ingevolge de wet van 1806 worden gericht op het aanleren van gepaste en nuttige kundigheden en opgeleid moest worden tot alle maatschappelijke en christelijke deugden. De departementale, dat zijn de provinciale, besturen moesten toezien op het goed functioneren van het onderwijs en daartoe werden schoolopzieners aangesteld.

Eenrum

De overgang van de school van de kerk naar de burgerlijke overheid is in veel dorpen, o.a. in de gemeente Eenrum zeer laat tot stand gekomen. Aanleiding daartoe is wellicht het ontbreken van geldmiddelen bij de burgerlijke gemeente.

In 1849 werd in het dorp Eenrum door de kerkvoogdij nog een nieuwe school gebouwd. In de andere dorpen behield de kerkvoogdij ook zijn invloed, Zo bleef dan ook de combinatie van schoolmeester - koster - voorzanger of organist bestaan en werd naderhand, toen de school naar de gemeente was overgegaan, bij de benoeming van het schoolhoofd overleg gevoerd tussen de kerkenraad en burgemeester en wethouders over de voor beide partijen meest gewenste persoon.

Openbaar en Bijzonder onderwijs

Toen dan ook de taak en de invloed van de kerk op het gebied van het onderwijs meer en meer werd overgenomen, was het voor hen die het godsdienstige element in het onderwijs met lede ogen hadden zien verdwijnen op te komen voor hun goed recht tot het stichten van bijzondere scholen. In de wet van 1857 was hiertoe enige opening gegeven, maar er werd weinig gebruik van gemaakt, totdat in 1889 de eerste regeling van een subsidiering van het bijzonder onderwijs in de wet werd opgenomen. Sinds de invoering van de Lager onderwijswet 1920 is er financiële gelijkstelling tussen openbaar en bijzonder onderwijs.

Westernieland

"Sinds onheuglijke tijden wordt er in het dorp Westernieland onderwijs gegeven" lezen we in een geschrift uit vroegere tijden. Maar wanneer was dat dan precies? Vanaf plm. 1820 krijgen we enig inzicht op het onderwijs hier ter plaatse.

Schoolgebouw 1820

De gecombineerde Hervormde gemeente van Westernieland en Saaxumhuizen hadden een schoolonderwijzer aangesteld, Harmannes Reits, die tegelijk ook koster en voorzanger was van de kerk.

Reits heeft in 1824 een rapport gemaakt over de slechte staat van het schoolgebouw en de meubels. De school had twee veel te kleine vertrekken, Er zaten zulke grote gaten in de buiten- en binnenmuur dat de kinderen erdoor konden kruipen. Er waren veel te weinig schoolmeubeltjes, ze waren niet doelmatig en ze verkeerden in slechte staat van onderhoud.

In de winter gingen 60 tot 70 kinderen naar school, in de zomer waren er slechts plm. 20. Leerplicht bestond nog niet. Veel kinderen moesten 's zomers werken. Waar stond de school? Aan de noordkant van de D. Wierengastraat.

Schoolgebouw 1872

In 1871 wordt de inschrijving geopend voor een nieuwe school + onderwijzerswoning. De school werd geopend in 1872 en stond aan de zuidkant van de D. Wierengastraat. Deze school had nog niet de naam openbare school te zijn, omdat kinderen van alle gezindten ernaartoe gingen.

In 1882 werd de school bezocht door 100 leerlingen en er waren twee onderwijzers,

In 1907 werd aan de noordkant van de D. Wierengastraat een christelijke school voor lager onderwijs geopend door de in 1906 opgerichte Gereformeerde Schoolvereniging. Bij de opening gingen 85 leerlingen naar school, maar al na plm. 15 jaar was dit aantal al flink teruggelopen tot plm. 50.

Openbare school 1916

Door de bouw van bovengenoemde school liep het aantal leerlingen op de "oude" school sterk terug. De naam "openbare school" dateert waarschijnlijk uit 1916.

In 1918 was er een Spaanse griep epidemie. Het toenmalig hoofd der school J. Nieboer schreef de volgende brief:

Opwierde, 16 December 1918

Edelachtbare Heer, Wegens het heerschen der "Spaansche griep" duurt de voorlopige sluiting der school te Westernieland nog deze week. Is het met het oog op besmetting wenschelijk, dat er a.s. Maandag 23 December school gehouden wordt, aangezien daarna de vacantie begint? Gaarne had ik hieromtrent even bericht terug, zoo mogelijk vóór a.s. Zondag.

Met de meeste hoogachting

Uw dw dnr. J. Nieboer

p/a E. Edens te Opwierde

Gem. Appingedam

Opheffing school

In de jaren dertig en veertig was het aantal leerlingen vrij constant en schommelde zo rond de 40. In 1933 ontving het gemeentebestuur van de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen een brief betreffende Opheffing van kleine openbare lagere scholen.

"De Regering heeft besloten met kracht te bevorderen, dat een groot aantal kleine openbare lagere scholen wordt opgeheven. Hiertoe behoort ook de openbare lagere school te Westernieland."

Het gemeentebestuur van Eenrum stuurt een bezwaarschrift naar de minister. De argumenten die worden aangevoerd om de minister op andere gedachten te brengen, waren toen dezelfde als heden ten dage, nl. de afstand naar de dichtstbijzijnde openbare school. De weg er naar toe en eventuele reiskostenvergoeding.

In april 1934 wordt er een brief ontvangen, waarin staat dat de minister niet verder zal aandringen op opheffing van de openbare lagere school te Westernieland. In 1938 herhaalt deze procedure zich.

Ook dan loopt het weer goed af.

Dit is voor de schoolarts aanleiding om een brief naar B en W te sturen, waarin hij melding maakt van enkele ernstige gebreken aan het schoolgebouw die dringend verbetering behoeven. Hij geeft B en W in overweging ingrijpende verbetering, resp. nieuwbouw toe te passen. Nieuwbouw wordt niet gepleegd, maar het schoolgebouw wordt voor f 5400,- grondig gerestaureerd.

Nieuwbouw 1961

In 1960 wordt besloten dat het openbaar onderwijs toe is aan een nieuw schoolgebouw. Op 13 april 1961 vindt de officiële opening plaats van de nieuwe school aan de Jan Heidemastraat.

De oude school wordt omgebouwd tot turnzaal/badhuis.

Doordat langzamerhand de huizen worden voorzien van douches, is de behoefte om gebruik van het badhuis te maken verdwenen.

In 1981 wordt het dorps huis "Diekstaal" aan de turnzaal gebouwd.

Door de nieuwe wet op het basisonderwijs moet elke basisschool de kleuters onderdak verschaffen. Dat betekent dat het gebouw aan de Jan Heidemastraat uitgebreid moest worden. Tot dan gingen

de kleuters immers naar de kleuterschool in Pieterburen. Toen er in 1985 met de uitbreiding werd begonnen, moesten we tijdelijk verhuizen naar de leegstaande christelijke school.

Obs De Oelesprong

Het besluit tot uitbreiding was niet zo eenvoudig, want het aantal leerlingen was intussen gedaald tot onder de dertig en de prognose voor de komende jaren was bepaald niet gunstig. Het dieptepunt in 1978 met 23 leerlingen hadden we echter achter ons liggen.

Op 18 april 1986 vond de officiële heropening plaats en de naam wordt obs De Oelesprong. Nu was er ruimte voor alle leerlingen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar, ofwel voor de groepen 1 t/m 8. De schoolbevolking groeft weer naar bijna 40 leerlingen en wanneer het aantal in de eerste jaren van 90 zich stabiliseert op plm. 30, zien we rond 1995 toch dat er wel leerlingen van school gaan, maar dat er te weinig groei is in de onderbouw.

Openbare Scholengemeenschap De Marne

In 1996 besluit het gemeentebestuur van De Marne een bovenschools directeur te benoemen. Hierdoor wordt De Oelesprong één van de 9 openbare basisscholen die samen de openbare scholengemeenschap De Marne vormen. Later zullen de openbare scholen van de gemeenten Eemsmond en Winsum zich hierbij aansluiten.

De scholengemeenschap Tussen Lauwers en Eems (L en E) is geboren en zijn er plm. 25 scholen aangesloten.

In 1998 en in 1999 wordt op de teldatum van 1 oktober niet meer het vereiste aantal van 25 leerlingen gehaald en donkere wolken pakken zich samen, want dit betekent dat de school het schooljaar 1999/2000 nog mag afmaken en dan is het over en uit.

Met dit vooruitzicht besluit een aantal ouders te gaan verhuizen of hun kind(eren) maar direct naar een andere school te sturen. Zo kan het gebeuren dat het laatste schooljaar nog 7 leerlingen naar school gaan. Vijf van deze leerlingen gaan per augustus 2000 naar een school voor voortgezet onderwijs en twee moeten een andere basisschool kiezen.

Op vrijdag 21 juli 2000 sluit obs De Oelesprong de deuren en komt er een eind aan een lange periode openbaar onderwijs in Westernieland.